

AALBORG: 19. oktober i fjor modtog jeg en opfordring fra Stiftstidendes chefredaktør Erling Brøndum om at beskrive mine oplevelser med Christiansborgs politikere og Himmerlandsbanken. Jeg sagde ja tak. Jeg følte, at der var lavet et forstandigt stykke arbejde 20.-23. august set med Hobros, samfundets og Sparekassen Nordjyllands øjne. Vi burde alle være tilfredse og vedstå aftalerne. Men sådan gik det ikke. Myndighederne var modige i august, men stak halen mellem benene i oktober, da de kom ud for politisk modvind. Resultatet blev en undersøgelsesret. Resultatet kender alle. Sparekassen fik ret og fik det skattefradrag på 173 mio., der betyder, at »vi kan holde skindet på næsen«.

Glæde og stolthed blev vendt til sorg og foragt

Nu har Erling Brøndum igen erindret mig om mit løfte om en kronik - en kronik der især skal handle om »den menneskelige oplevelse af at være kommet i Kafkaske tilstande over for manipulerende embedsmænd«. Vi sagde, som alle ved, ja til at overtage Himmerlandsbanken på betingelse af, at vi fik dækning fra underbalancen kontant eller ved at overtage et ekstraordinært skattefradrag fra Himmerlandsbanken på 173 mio., der med en skatteprocent på 34 er ca. 53 mio. værd i nutidsværd. Myndighederne fik altså lov til selv at vælge, hvordan sparekassen blev holdt omkostningsfri. De valgte at bruge fusionsskattebestemmelser analogt, dvs. stille os som var det en fusion, selv om det kun var tale om overtagelse af 99 pct. af Himmerlandsbanken, idet Rebild engagementet ikke var med. Vi overtog derfor - via telefax'en - 173 mio. af de samlede hensættelser på 202 mio. i Himmerlandsbanken, og da Himmerlandsbankens konkursbo derved mister tilsvarende, er der ikke tale om, at der sker fradrag to gange. Denne fremgangsmåde - kaldet successionsprincippet - har været anvendt siden 1985 ved »bankredninger« senest ved Bornholmerbanken i 1992. Her var der heller ikke tale om en fusion, men også køb af aktiver som hos os. Sådan var det helt frem til 29. oktober 1993, hvor skatteministeren og Told- og Skattestyrelsens topembedsmænd løb fra aftalen. Glæde og stolthed blev vendt til sorg og foragt. Stor respekt for det danske demokrati, folkets regering og tro-

Jeg var rystet over Jarlov og mødets forløb

værdige embedsmænd blev afløst af et billede af utroværdighed, ansvarsløshed, men sidst og ikke mindst ønsket om at tørre ansvaret af på alle andre - selv på de, der ikke var involveret i forhandlingerne den hektiske weekend 20.-23. august 1993. Hvordan det? Jo, da oppositionen - efter at have modtaget alle oplysninger og beregninger fra sparekassen - dokumenterede, at fusionsskattebestemmelser ikke kunne anvendes, fik skatteministeren lavet et nyt, slørende og manipulerende notat, udarbejdet den 26. oktober 1993 af nye folk fra kammeradvokaturen. Dette notat, der var på 13 sider, indeholdt som noget helt nyt, en godt skjult konstatning på tre linjer af, at sparekassen kun kunne få fradraget på 173 mio., hvis vi havde betalt 173 mio. for det. Det var det, der hedder veder-

lagsbetragtningen, og det var første gang, vederlagsbetragtningen fremgik af et notat. Hvad betyder denne ændring? Jo, embedsmændenes første afgørelse - og nu også undersøgelsesrettens - betød, at sparekassen overtog et fradrag på 173 mio., der er 53 mio. kr. værd. Den anden »opfattelse« var, at vi skulle betale 173 mio. for at få et fradrag på 173 mio. Det gør man

kun, hvis skatteprocenten er over 100, medmindre man er »rablende skør«. Vi spørger fortsat os selv, hvordan to ministre, ja en regerings topministre og topembedsmænd selv kan tro på, at det var det, vi ventede en hel nat på og førte ind i disse forhandlinger med dem om i godt to døgn. Men direktør Carsten Jarlov og topembedsmændene i Told- og

Skattestyrelsen samt kammeradvokaten ville overbevise os og indkaldte til møde i Amaliegade i København 29. oktober 1993 for at forklare os, at den nye model var det, vi fik, og at vi skulle give 173 mio. for at få fradraget på de 173 mio. Da sparekassen ikke straks sagde »Javel hr. Jarlov« og påtog os ansvaret, dvs. fjernede »aben« fra Told og Skat, ja så kom turen til

sparekassens advokat og revisor. Fejlen måtte så være deres. De havde jo forsikring, og de måtte derfor kunne påtage sig ansvaret for en forkert rådgivning. Men den gik ikke - de havde ikke været med i skatterådgivningen, idet sparekassen jo havde landets højeste skatteekspertise - toppen af Told og Skat - med ved forhandlingsbordet den weekend i august.

Den vilde flugt fra ansvaret

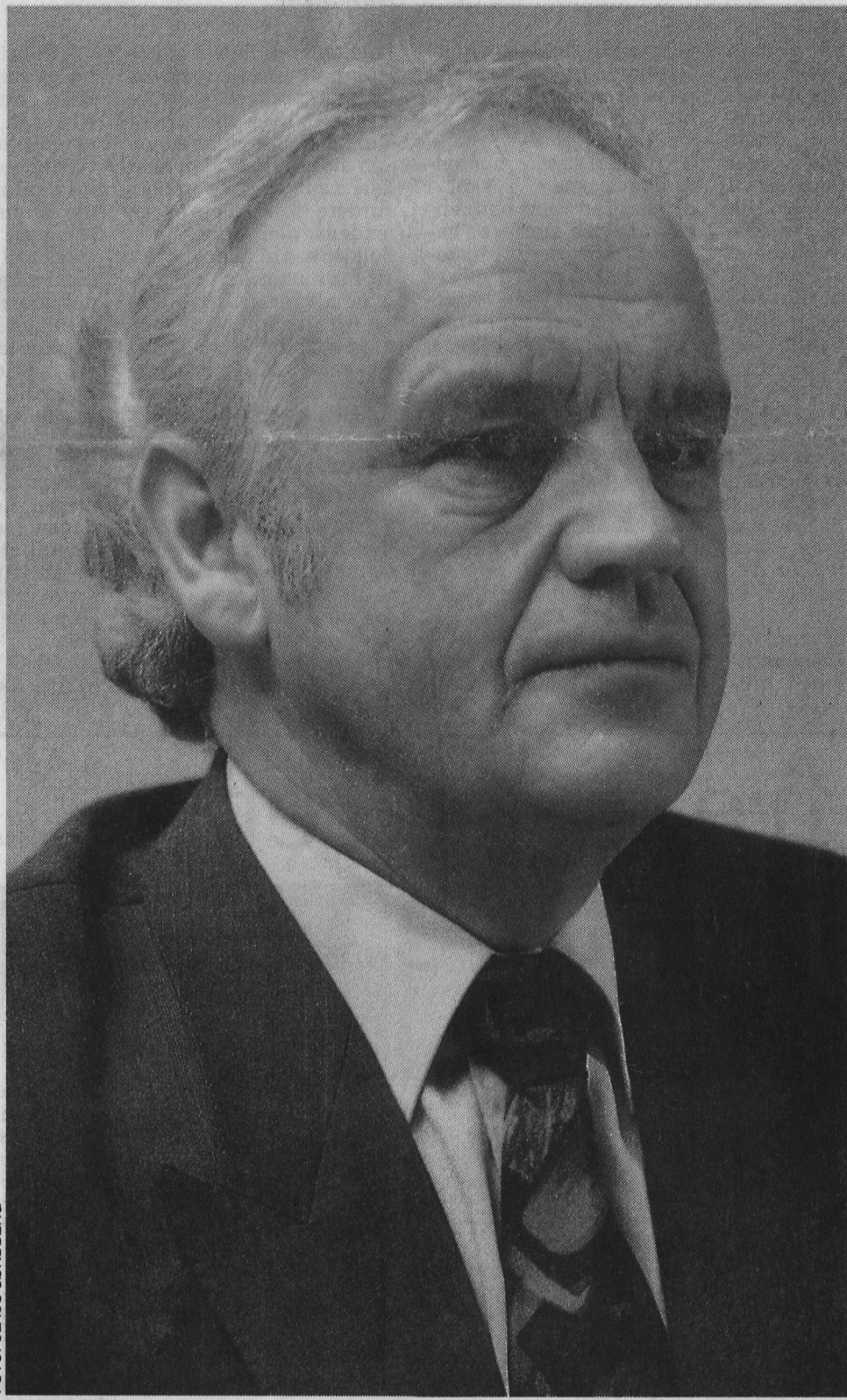

FOTO: CLAES SONDBERG

Det er menneskeligt at fejle, men det er forbryderisk at fremture i sine fejltagelser. Fhv. direktør i Sparekassen Nordjylland, Jørgen Giversen, giver her sin version af Himmerlandsbanksagen.

Sagde Told og Skat nej, blev det nej, uanset hvad vore egne rådgivere sagde. Jeg var nu klar over, at de - topembedsmændene - som vi opfattede som troværdige medspillere, alle var på wild flugt - væk fra ansvaret - og med »aben« placeret på sparekassen. Jeg var rystet over Jarlov og mødets forløb. Sparekassen måtte konstatere, at de myndigheder, og den regering, der overtalte os til at hjælpe i Hobro, nu løj og løb fra en klokkekeren aftale, således at vi alene sad med sorteper. Jeg besluttede at indkalde til pressemøde - for nu skulle hele sandheden ud. Ole Stavud kom imidlertid på banen og bad mig vente til lørdag 30. oktober kl. 13. Så ville regeringen have forholdt sig til sagen. Jeg havde dengang respekt for en minister og sagde o.k. Resultatet: Lørdag kl. 13.00:

De ville »tørre« fejlen af på andre

Opbringning fra Jarlov - ikke Stavud som lovet. Jarlov meddelte: »I får ikke noget fradrag - anlæg retssag - det koster ikke sparekassen noget, for I får fri proces...«. Bægeret var fyldt. Tænk, at den danske regering kan behandle en samarbejdspartner - en stor dansk børsotheret virksomhed - således. Heldigvis sagde vi nej, og i stedet fik vi undersøgelsesretten - en slidsom og dyr affære men grundigt, velforberejdet og usædvanlig omhyggelig. Resultatet kender alle. En klar afgørelse, hvor sparekassen fik medhold. Da jeg forlod Told- og Skattestyrelsen fredag aften 29. oktober 1993 kom jeg til at tænke på et par aforsimer af sparekassens nu afdøde kontorchef Albert Michelsen: »Menneskene er ikke mere skikkelige end frygten tillader dem«. Told og Skat havde begået en fejl, frygtede for konsekvenserne og ville derfor »tørre« fejlen af på andre. Selvfølgelig får jeg mig til at tænke på den anden af Michsens aforsimer: »Ved en »opkomling« forstår man i daglig tale en person, der er meget for lille til at blive meget stor«. Det er en stor psykisk belastning at vente på en dom, og undersøgelsesrettens afgørelse var derfor en stor lettelse for alle i sparekassen - kunder, medarbejdere og ledelse. Det er også en enorm belastning at være part i en så stor, langvarig

»Ti ærlige fjender er bedre end én uærlig ven«

og dybdeborende undersøgelse, og det koster meget såvel økonomisk som menneskeligt. Belastningen var på flere områder - det at være velforberejdet gennem mange måneder i en sag, hvis omfang er 2-3.000 sider bilag - og at være i vidneskranken fire gange - i alt mere end tre dage. Men værst var den mentale belastning - det at læse og høre især embedsmændenes forklaringer om, hvad jeg havde sagt, hvilke møder jeg havde deltaget i, at jeg blev underkendt af min bestyrelse søndag aften, eller at jeg havde undnyttet situationen og strammet betingelserne over weekenden. Alt sammen direkte usandt og manipulerende for at skabe et billede af en utroværdig og grisk person og sparekasse. Embedsmændene og ministre blev afhørt uden vidneansvar.

Fortsættes næste side

Den vilde flugt fra ansvaret

(fortsat fra sektionens forsiden)

...hvorimod vi andre blev afhørt under sædvanligt vidneansvar. Faktum er, at vi ændrede ikke betingelser, undnyttede ikke situationen, og jeg blev ikke underkendt overhovedet. Men hvordan skal befolkningen - sparekassens kunder eller andre vide det, når topembedsmænd fra Told og Skat siger det modsatte i retten? Michelsen siger i en aforsime: »Uslingens bedste våben har altid været fejhed«. Heldigvis fik vi bekræftet sparekassens forklaring gennem udsagnene fra især Finanstilsynets og Industriministeriets embedsmænd samt de neutrale vidner fra Himmerlandsbanken. Og så lidt om fremtiden - læren af denne sag. Hvor mange skatteborgere/virksomheder har fået en tilsvarende uretfærdig behandling, men har givet op, fordi de ikke har haft kræfter - økonomisk, mentalt og organisatorisk - til at stå fast og gå op imod den del af embedsmændene, der sætter egen person over moral og retfærdighed. Går enevældens embedsmænd fortsat levende rundt blandt os? Allerledes den dag, vi fik regerings tilbud om fri proces til en retssag, sagde vi: »Hvis danske virksomheder skal indgå aftale med det offentlige, bør der være flere høje retssagførere til stede som vidner.«

Danmarks mest omstridte pengeinstitut siden august 1993: Himmerlandsbanken i Hobro for Spar Nords skilt blev sat på facaden. Foto: Per Kolind

Lad mig give et par eksempler. »Ole Stavud udtaler til Jyllands-Posten 13. oktober i år, at han hver gang, han selv kom i tvivl om, hvad skattebrev gik ud på, spurgte Jørgen Giversen, der hver gang bekræftede, at der ikke var problemer«. Og det er sandt, for vi talte ud fra analogi til en fusion og ikke ud fra, at vi betalte 173 mio. for fradraget. Først efter min redigering til Kirsten Jacobsen 19. oktober 1993

skiftede Ole Stavud spor og drejede notaterne mod vederlag, medens jeg indtil 29. oktober kl. 13.30 fortsat tale om overførsel af hensættelser efter analogi til en fusion baseret på principperne anvendt siden 1985. Sent onsdag aften 27. oktober 1993 forsvager han af mig »i gyngen«. Han sidder sammen med fem topembedsmænd, der hver for sig nedfælder, hvad jeg siger, medens jeg står i et køkken under en fest hos min broder.

Det er moral, så det basker - heldigvis skriver en af embedsmændene: »Giversen er i tvivl«. Ja, jeg var i tvivl, for jeg vidste nemlig ikke, at der var lavet det før omtalte skifte. En tanke tilbage til Albert Michsens aforsimer: »Ti ærlige fjender er bedre end én uærlig ven«. Men Moralens slutter ikke hermed. I folketingsdebatten sidste torsdag tager en ny moralvogter, Pia Gjellerup, over. Fra Folketingets taler-

stol siger hun: 1. »Spar Nord udsendte 13. oktober en pressemeddelelse, der afkræftede påstanden om, at sparekassen havde overtaget et underskud«. Min kommentar hertil: Ja, det er rigtigt, men der står også i samme pressemeddelelse, at vi havde betalt 53 mio. (underbalancen) for Himmerlandsbanken, og at vi havde fået telefax på overtagelse af hensættelser - fradrag på 173 mio. 2. »Spar Nord fik kam-

meradvokatens notat 26. oktober. Dagen efter fører skatteministeren flere telefonsamtaler med direktør Giversen. Konklusion: Giversen er enig i kammeradvokatens notat«. Min kommentar: Jeg havde ikke notatet, og stod som sagt i min broders køkken jvf. ovenfor. Det ved Pia Gjellerup, men den del refereres ikke fra talerstolen i Folketinget, ligesom moderne i Told og Skat 29. oktober, hvor jeg for første gang fik deres nye udlægning og sagde klart nej, heller ikke refereres. 3. Pia Gjellerup fremhæver, at undertegnede og min meddirektør Ole Jørgensen godkendte, at kammeradvokatens notat blev offentliggjort til Folketingets erhvervsudvalg. Min kommentar: Ja, det var helt sandt. Men det var ikke en godkendelse af indholdet. Notatet var nemlig sendt alene til undertegnede og kun til personlig og fortrolig orientering. Når Ole Jørgensen var medunderskriver, var det alene fordi en sparekasse tegnes af to personer - og det var jo sparekassen, der skulle give tilladelse til offentliggørelsen. 4. Pia Gjellerup fremhæver igen og igen, at det er gældende praksis, der har været anvendt siden 1985. Min kommentar: Ja, det var også vores opfattelse - nemlig fusionsskattebestemmelser i Bornholmer- og Himmerlandsbanken dog anvendt ved en analogibetragtning. Og sådan var det - det viser alle notater og referater - indtil ca. 20. oktober. Først her ændrer Told og Skat samt Ole Stavud efter vores vurdering opfattelse og behøver, at der skulle være betalt, ved lag for at få fradraget. Dette er nonsens, og endnu værre er det, at Pia Gjellerup forkert fremfører med dette som bevis for, at Ole Stavud er »ren«, medens undertegnede er meget »blakket«. Det gør ondt, og det er vel ikke den måde, regering burde sige undskyld til Spar Nord på. Ved månedskiftet okto-

ber/november 1993 kom der mange drøje og nedladende udtalelser fra flere af regeringens medlemmer. Statsministeren burde derfor have draget yderligere mindst én konsekvens af Frank Poulsens klare afgørelse: Sendt et brev til Spar Nord - sagt tak for »kampen« - erkendt nederlaget og evt. beklaget udtalelserne. Det gjorde Kirsten Jacobsen - endda offentlig - da hun 27. oktober 1993 erkendte, at sparekassen havde hjulpet samfundet og ikke misbrugt nogen situation. Og hvis statsministeren havde været rigtig fornuftig, så havde han spurgt mig: »Jørgen, vi skal jo have debat i Folketinget. Kunne du ikke lige komme forbi mit kontor og gennemgå din opfattelse af hele sagsforløbet for mig, Pia Gjellerup og Lykkekof. Vi har jo begået en fejl og vil nødigt fremture i den.«

Nå, men sådan gik det ikke. Det positive har været undersøgelsesrettens grundighed og enorme indsigt samt Frank Poulsens beslutning om, at det hele skulle foregå offentligt med pressen som aktiv formidler. Det har skabt stor forståelse for sagen Himmerlandsbanken. Jeg vil derfor slutte med en stor tak til pressen for en sober behandling og til befolkningen samt mine kolleger og personale for stor opbakning, mange opmuntnende breve og hilsener under hele sagsforløbet.

Jørgen Giversen